

אני מרוצה מחיי, אוהבת לעשות בעצמי כל מה שאני יכולה

סיפור חייה של אספרנס מורדוך

נולדתי בשנת 1933, בתקופת חג השבועות, בבגדד, עירק, לאבי יוסף זערור ואמי נעימה לבית עבודי.

היינו שישה ילדים במשפחה: אני הבכורה, אחרי דוד, צביה, דליה, איבון ורותי.

גרנו עם סבא מאיר וסבתא חביבה זערור, בבית שאבא קנה. זה היה בית גדול, בן שלוש קומות, וגרו בו גם ששת אחיו ושלוש אחיותיו של אבא. הבית היה בנוי סביב לחצר פנימית. בחורף היה קר מאוד, וחיממנו את החדרים במנגל. בקיץ ישנו על הגג.

סבא מאיר היה שען, והיתה לו חנות בשוק. כשאחיו של אבא גדלו, הם וסבא וסבתא עברו לגור בבטוויין. אנחנו נשארנו בבית בבגדד.

כשהייתי בת שנים עשרה עברנו לגור בבטוויין. בטוויין יפה ונקיה יותר מבגדד, והרבה יהודים גרו שם.

אבא

אבא ניגן מגיל צעיר. כשהיה קטן פרט על חוטים, ואחותו שאלה אותו: מה אתה עושה? הוא ענה: אני רוצה לנגן בקאנון.

כשאבא היה בן עשרים הוא פתח בית- ספר ללמודי נגינה בכלים השונים והייתה לו הצלחה רבה. הוא ניגן בקאנון, בחליל, בכינור ובצ'לו.

בשנת 1936 אבא התמנה על ידי ראש הממשלה לניהול האגף המוסיקלי בתחנת השידור בבגדד. היו לו שלוש להקות, והוא ניגן כל יום מארבע אחר הצהריים ועד עשר וחצי בלילה, ואנחנו האזנו לו. הוא גם ליווה זמרים ששרו ברדיו. הוא נשלח מטעם תחנת השידור לנגן בסוריה, במצרים, בלבנון והופיע גם בארץ ישראל בשנת 1944. הוא גם הלחין שירים רבים ומנגינות מושמעים עד היום.

אבא נסע לברלין עם הלהקה כדי להקליט על גבי תקליטים וסלילים רסיטלים רבים, והופיע בפני הקהילה העיראקית. צוות של תחנת הבי בי סי מלונדון הקליט אותו בעירק ורסיטלים שלו שודרו בתחנה בלונדון עד מלחמת קדש. אבא הופיע לפני המלך, שרי הממשלה וראש העיר בגדד.

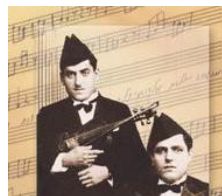
יהודים רבים פנו לאבא לעזרה בשעת מצוקה, והוא ידע להיעזר באנשי הממשל לטובת הפונים אליו, במיוחד בשנים שלפני קום המדינה, כשהיה נעצרו באשמת ציונות, ואבא הצליח לשחרר אותם לפני שיועמדו למשפט צבאי. הוא גם תרם כספים רבים לאנשים עניים, לבתי כנסת ולזוגות שרצו להתחתן ולא היו להם האמצעים, ועזר לבחורים צעירים להשתלב בלימודי האוניברסיטה.

מצבנו הכלכלי היה טוב. אבא היה אבא טוב, אהב אותנו ועזר לנו.

אבא ואמא

אמא היתה יפה מאוד. היתה לה אחות אחת. אביה, יחזקאל עבודי, השתתף במלחמת העולם הראשונה ונחשב נעדר. סבתא מתנה היתה תופרת בגדים וכך התפרנסה.

אבא ראה את אמא בפעם הראשונה הולכת ברחוב. הוא הלך אחריה כדי לראות היכן היא גרה. כשחזר הביתה סיפר להוריו מי היא, הם הסכימו שיציע לה נישואין, ולמחרת הלך לביתה לבקש מאימה לשאת אותה לאשה. בבית היתה גם אחותה של אמא, שגרה שם, והיא אמרה לו: איך ראית אותה? הוא סיפר להם. הם שאלו את אמא: האם את מעוניינת? היא ענתה: אם אתם מסכימים, אני מעוניינת. היא היתה בת שמונה עשרה, והוא בן שלושים ושלוש, נאה, לבוש יפה ותרבוש על ראשו. במשך הזמן התחלף התרבוש בסידארה.

ילדות בעירק

גרנו בשכונה יהודית ליד בית ספר "אליאנס" לבנים, קרוב לשוק הערבי שורג'ה.

אמא בישלה, ואני שמרתי על האחים הקטנים שלי. פעם בשבוע בא איש לנקות את הבית ובאה עוזרת לכבס. את הפסח חגגנו עם כל המשפחה בבית.

הייתי ילדה שקטה וטובה, כך גם כל הילדים בבית. שיחקנו רק בבית, לא יצאנו החוצה. ענדתי צמידים, עגילים ושרשרת עם מדליון, ופחדנו שערבים יחטפו אותנו או ישדדו אותנו.

בזכות הקשרים של אבא טיילנו בני המשפחה וחברים של אבא במכונית במקומות שונים בעירק.

כשהייתי בת שש הלכתי לבית ספר יהודי לבנות "נועם". היו מסיעים אותנו לבית הספר. זה היה בית ספר ממשלתי, והמורות היו יהודיות. למדתי לקרוא ולכתוב ערבית, ויום אחד בשבוע למדנו לקרוא תנ"ך בעברית. למדנו גם את כל המקצועות, אנגלית, גיאוגרפיה, טבע וחשבון. הייתי תלמידה טובה. המשמעת בבית הספר היתה חזקה, ומי שהפריע נשלח להביא את ההורים.

למדתי בבית הספר שמונה שנים, וכשעברנו לבטוויין למדתי בבית ספר מקצועי פרטי "מנחם דניאל". הלימודים היו בתשלום, אבל מכיוון שאבא הכיר את מנחם דניאל, למדתי ללא תשלום.

"פרהוד"

היחסים עם הערבים היו טובים, אבל בשנת 1941, בתקופת מלחמת העולם השנייה, היתה ממשלה פרו-נאצית, ובחג השבועות התחיל "פרהוד" – התנפלות על היהודים. אבא היה בעבודה, סבא, סבתא והיהודים כבר גרו בבטוויין, והיינו רק אמא והילדים בבית. שמענו צרחות, עלינו על הגג וראינו שהערבים שודדים את הבתים. חלק גדול מהיהודים ברחו לכיוון בית הספר "אליאנס" שעל ידנו כדי להתחבא, אבל הדלתות של בית הספר היו נעולות.

בינתיים אבא לא יכול היה לחזור הביתה. הוא התקשר לאחד משרי הממשלה, ושלחו לו אוטו של מכבי אש ושוטרים והחזירו אותו הביתה. אבא עלה על הגג ודיבר משם עם השכן שהיה אחראי על בית ספר "אליאנס", והם החליטו לפתוח את בית הספר ולהתחבא בו. אבא והשכן פתחו את בית הספר ונכנסנו לשם עם השכנים, וכמה בחורים עמדו על הגג של בית הספר ושמרו. אבא אמר לנו: לכאן הערבים לא יכנסו. בית הספר שימש גם כבית כנסת בחגים. בכינו, נישקנו את ספרי התורה והתפללנו. פחדנו מאוד, אבל אמרנו: מכיוון שזה גם בית כנסת וגם בית ספר, הערבים לא יכנסו לכאן. אבא אסף את בקבוקי הזכוכית שהילדים השאירו בהפסקות בית הספר, ביקש מהאנשים להרתיח מים בקומקום על הפתילייה שהייתה בחדרו של השרת ולמלא את הבקבוקים במים רותחים. כל פעם שעבר אדם עם רכוש יהודי, אבא השליך לעברו בקבוק מים רותחים, נשמע קול נפץ חזק והבוזז נטש את הרכוש וברח. אבא גרר את הרכוש הנטוש לתוך חצר בית הספר כשהוא מחופש לערבי, ואחרי הפוגרום החזיר אותו לבעליו.

ישבנו שם יומיים, עד שהאנגלים שלחו חיילים להפסיק את ה"פרהוד". ניצלנו.

עליה לישראל

בשנת 1950 איפשרו ליהודים לעלות לישראל, ולוותר על אזרחותם. ויתרנו על האזרחות העירקית, ובשנת 1951, כשהייתי כבת שבע עשרה, עלינו לארץ, כל המשפחה, שמונה אנשים. כל השנים רצינו לעלות לארץ.

סבתא חביבה נפטרה בבגדד. סבא מאיר היה חולה, ואמרו לאבא שעדיף לנתח אותו בישראל. סבא ודודי עלו לארץ לפנינו. בארץ סבא חלה בדלקת ריאות ונפטר. הוא קבור בירושלים.

הגענו לבית עולים ב"שער העליה", ליד בית ליד. משם שלחו אותנו למעברה בפרדס חנה. מהבית היפה שלנו הגענו לאוהל. עמדנו בתור לאוכל. בכינו. אחר כך עברנו לגור בצריף.

לאבא היה בן דוד באמריקה, שבני המשפחה העבירו אליו כסף מעירק. בן הדוד שלח את הכסף אלינו לארץ, ואבא קנה בכסף דירת חדר ברחוב הרא"ה ברמת גן. אחרי שנה עברנו לדירת שני חדרים גדולים.

אבא הביא איתו שני קאנונים, ורצה לנגן בתחנת השידור, אבל לקחו במקומו נגן עיוור, ואבא ניגן רק באופן חלקי. הוא ניגן בחתונות ובאירועים של חברים, וכך התפרנסו. במהלך הזמן כאשר התרחבה המחלקה הערבית ב"קול ישראל" אבא ניגן שם. אחר כך הוא הקים להקה שניגנה שירים עירקיים.

אבא נפגש עם ליאונרד ברנשטיין, המנצח המפורסם, שהתפעל מאבא שניגן בקאנון בלי תווים אלא על ידי שמיעה בלבד. אבא נפגש גם עם יהודי מנוחין, נגן הכינור המפורסם, ושניהם ערכו קונצרט משולב עם קאנון וכינור.

אחיותי ואחי למדו בבית ספר יסודי. אני למדתי עברית בשיעורי ערב. חיפשתי עבודה, ובלשכת העבודה שלחו אותי לעבוד בסופרמרקט כמוכרת. צביה עבדה בבית חרושת לאריגה. כשדליה גדלה, היא למדה ציור ב"בצלאל".

נישואין

הייתי בת שמונה עשרה, יפה וגבוהה, וחבר של אבא הכיר לי את אהרון. הוא היה נחמד, יצאנו כחצי שנה והתחתנו באולם יפה בתל אביב. היתה חתונה יפה. גרנו בדירת חדר בבניין שבו גרו גם הורי. נכנסתי להריון וילדתי את יהודית. לאהרון לא היתה עבודה קבועה, היחסים בינינו לא היו טובים, ואחרי שנתיים התגרשנו. הורי תמכו בגירושין ועזרו לי.

אהרון עבר לבני ברק, התחתן ונולד לו בן, עבר לחולון, ושם היתה לו חנות לצורכי חשמל. הוא נסע פעם לחו"ל ונהרג בתאונת דרכים.

יהודית היתה ילדה שקטה וטובה.

כשהייתי בת עשרים וארבע היכרתי את יוסף מורדוך, באמצעות גיסי. הוא מצא חן בעיני, היה נחמד ושקט. הוא היה גרוש, ועבד כאח מעשי בבית חולים ברמת גן. אחרי חצי שנה התחתנו, וגרנו בדירה שלי ברמת גן.

יוסף אהב מאוד את יהודית. היינו מבליים בבתי קפה, אוכלים במסעדות ומטיילים בארץ. יוסף גם עזר לי בנקיון הבית.

עבדתי בשק"ם כחצי שנה, וכשהיו שם פיטורים, עברתי לעבוד בקואופ כמוכרת במעדנייה. עבדתי שם עשרים ושתיים שנה, שש שעות ביום, עד שיצאתי לפנסיה.

ילדינו

נולדו לנו שלושה ילדים: מאיר, אורנה וגלית.

כשיהודית היתה בת שמונה, היה קשה, והורי לא יכלו לעזור לי. אחותי הציעה שיהודית תלמד בפנימיה, ויהודית למדה בפנימיית "הדסים", וכל שבוע או שבועיים ביקרתי אותה. בגיל ארבע עשרה היא עברה לגור בקיבוץ יפעת, למדה שם והיה לה שם טוב, והיו לה חברים, ומשפחה מאמצת. בקיבוץ הכירה את בעלה דוד. הוא למד והיה מהנדס בניין, והיא למדה הנהלת חשבונות. הם בנו בית יפה בזכרון יעקב וגרים שם.

מאיר נולד כשנה אחרי שהתחתנו. הוא נקרא על שם סבא שלי. כשהוא נולד היתה שמחה גדולה. הוא היה ילד שובב, היה זורק את הצעצועים מעל למעקה אל הגינה למטה, ויום אחד כשהיה אצל אמי, לקח קופסת גפרורים, הדליק גפרור והצית את העיתונים שהיו על השולחן. למזלו היה שם אחי, והוא כיבה את הדליקה. גם בבית הספר היה שובב, בהפסקה היה מכה את מי שדחף אותו והיה מפריע בשיעורים, והמורה שלחה אותו החוצה. פעם אחת באתי לקחת אותו מבית הספר, והילד איננו. יצאתי לחפש אותו, וראיתי אותו מטייל עם עוד ילד ברחוב. אמרתי למורה: במקום להוציא אותו, שזה לא עונש בשבילו, היית צריכה להטיל עליו עבודה בכתב. הוא למד בבית ספר "אורט", ובצבא היה בחיל הרגלים, למד נהיגה, ועובד עד היום כנהג אוטובוס בחברת "דן".

מאיר התחתן עם תמי, ויש להם שלושה בנים: יוסי, דרור ותומר. היום הוא גרוש וגר אתי. החברה הפיליפינית שלו, מל, עובדת במלון דן, ועוזרת לי. יש לו לב טוב, והוא בחור ישר ואוהב לעשות טובות.

אורנה נולדה כשנתיים אחרי מאיר. היא היתה תינוקת טובה ומתוקה, תלמידה מצטיינת בבית הספר היסודי ובתיכון "בליך", ואחר כך למדה ביטוח במשך שנתיים ועבדה במשרד ביטוח. היא נשואה ליוסף תקל, ויש להם שלושה ילדים: ליטל, לינוי ושי. יוסף נהג משאית.

אורנה חכמה וטובה, וגם עקרת בית טובה.

גלית היתה ילדה שקטה וטובה. היא היתה מוכרת בחנות בגדים, וטיפלה בקשישים. היא נשואה ליעקב, שהוא טכנאי חשמל. היא עקרת בית טובה, ואשה טובה.

אורנה וגלית בקשר טוב אתי.

יוסף נפטר לפני כחמש עשרה שנה ממחלת כליות. היחסים בינינו היו טובים מאוד, הוא דאג תמיד לילדים ולבית.

מבט על חיי

יש לי קשר קרוב עם אחותי ואחי. אחותי למדה ציור ב"בצלאל". אנחנו נפגשים בחגים ובאירועים משפחתיים. במועדון אני שומעת הרצאות, מתעמלת, אוהבת להסתכל על האנשים שמשחקים בקלפים, משחקת בעצמי במשחקי מחשב. אני מרוצה מחיי. אני אוהבת ולעשות בעצמי כל מה שאני יכולה, לבשל ולקנות בעצמי.

אני מאחלת לבני משפחתי שיהיו להם חיים טובים ובריאים, שיתקדמו בחיים ושלא יחסר להם מאומה.

אילן המשפחה של אספרנס מורדוך

